

УДК 321.7:070.15

КРАСНОСТУП Г.М., кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник
Науково-дослідного центру правової інформатики
Національної академії правових наук України

НОВІ МЕДІА: СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

***Анотація.** Стаття присвячена розгляду сутності та суспільного значення правового регулювання засобів масової інформації (нових медіа).*

***Ключові слова:** інформація, засоби масової інформації, Інтернет.*

***Аннотация.** Статья посвящена рассмотрению сущности и общественного значения правового регулирования средств массовой информации (новых медиа).*

***Ключевые слова:** информация, средства массовой информации, Интернет.*

***Summary.** The article is devoted research nature and social significance of the legal regulation of the media (new media).*

***Keywords:** information, media, Internet.*

Постановка проблеми. Суспільні відносини у сфері поширення інформації мають тенденцію постійно змінюватися. З розвитком науково-технічного прогресу та мережі Інтернет виникає потреба у постійному вдосконаленні чинного законодавства у відповідній сфері.

Останні дослідження та публікації фахівців у сфері інформаційного права, зокрема, Баранова О.О., Гармаш Н.С. свідчать, що вони зробили значний внесок у дослідженні правового регулювання організації діяльності засобів масової інформації. Разом з цим, більш глибокого дослідження потребує питання правового регулювання поширення інформації новими медіа в мережі Інтернет.

Метою статті є дослідження природи становлення суспільних відносин щодо поширення інформації новими медіа, а також визначення перспектив правового їх регулювання. Слід підкреслити, що саме з чіткого визначення основних понять має починатися правове регулювання будь-яких суспільних відносин.

Виклад основних положень. Технологічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій кидає виклик встановленому поняттю “засіб масової інформації”. Традиційні засоби масової інформації перетворюються в цифрові. Потенційно, вони можуть включити всі форми існуючих засобів масової інформації та асимілювати їх у безліч нових форм засобів масової інформації, що існують поруч один з одним на багатоканальних мережах. Традиційні засоби масової інформації також використовують нові технології, щоб розширитися в нові форми поширення інформації.

Сутність сучасної демократії полягає не тільки в тому, що більшість населення бере участь у формуванні політичних рішень, але й у тому, як влада взаємодіє з цим населенням, і яку роль відіграє населення у формуванні влади. Така взаємодія відбувається у різних формах, а засоби масової інформації відіграють у цьому значну комунікативну роль [1].

На сьогодні діяльність засобів масової інформації регулюється низкою законів України, зокрема такими, як: “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”,

“Про телебачення і радіомовлення”, “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації”, “Про доступ до публічної інформації”.

9 травня 2011 р. набрала чинності нова редакція Закону України “Про інформацію”, розділом III якої врегульовано питання діяльності журналістів та засобів масової інформації.

Статтею 22 вказаного Закону визначено поняття “масова інформація” та “засоби масової інформації”. Так, під масовою інформацією слід вважати інформацію, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб. Засоби масової інформації це засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації.

Засоби масової інформації (або “mass-media” – від лат. “mass” – маса, чисельний і “medius” – середній, нейтральний) – “періодичні друковані видання та інші форми розповсюдження необмеженого кола осіб, соціальних груп, держав з метою оперативного інформування їх про події і явища у світі, конкретній країні, певному регіоні, а також на виконання спеціальних соціальних функцій” [2, с.134].

Інтерактивне спілкування з користувачами не є обов’язковою умовою для визнання нових послуг зв’язку в якості засобу масової інформації або пов’язаною із засобами масової інформації діяльності. На базовому рівні такі відносини можуть приймати форму власного вияву бажання частини комунікаційного простору, реагувати публічно на зауваження користувачів і брати участь в електронному спілкуванні. Існує інша форма таких взаємовідносин, в тому числі використання контенту.

Сьогодні засоби масової інформації можуть включати в свої програми формуючи читацьку аудиторію контенту; коментарі аудиторії; контенти спільних доробок, інтерактивну журналістику. Телебачення вже давно співпрацює з глядачами у форматі громадської думки: дзвінки в студію, студійно-аудиторні дискусії, ігрові шоу, вікторини, ток-шоу та подібне. Особливий сплеск популярності мають реаліті-шоу, які збільшили участь “пересічних громадян” у створення ефірів. На веб-сайтах нових медіа для залучення громадськості найчастіше використовуються такі формати: “Опитування”, “Дошки повідомлень”, “Сказати своє слово”, “Коментарі до історії”, “Питання та відповідь”, “Блоги”, “Читацькі блоги”, “Ваш медіа” і “Ваша історія”. Тобто, на сьогодні традиційні засоби масової інформації активно поширюють інформацію в мережі Інтернет.

Сьогодні поняття нових медіа не рідко ототожнюється з діяльністю соціальних мереж (Facebook, Livejournal, Twitter, YouTube), які можуть використовуватися не лише для розваг, але і для професійного розвитку, спілкування, отримання новин та обміну інформацією. Незважаючи на популярність соціальних мереж, швидше за все, вони не будуть самодостатніми засобами громадського впливу.

2 – 5 травня 2011 р. на семінарі Європейської комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) на тему: “Інформація, (соціальні) засоби масової інформації та державна служба” (м. Трієст, Італія) на порушеному питанні було зосереджено особливу увагу. У цьому заході також брали участь представники органів державної влади Азербайджану, Албанії, Республіки Білорусь, Вірменії, Грузії, Молдови, Росії, Румунії, Сербії, Тунісу та Хорватії.

Окрему увагу учасники семінару приділили новим засобам масової інформації, які поширюють інформацію мережею Інтернет, оскільки порушене питання залишається актуальним і невирішеним у всьому світі. Учасники семінару висловили стурбованість тим, що загальною тенденцією у світі є існування “нових медіа” поза межами правового

поля, оскільки правове регулювання відповідних суспільних відносин на даний час у законодавствах країн-учасників семінару відсутнє.

Особлива увага до порушеного питання підтверджується ще тим, що у цьому році у м. Київ відбулась конференція “Нові медіа – нові можливості 2012”, організатором якої була Незалежна асоціація телерадіомовників за підтримки Ради Європи та Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Учасниками заходу були підведені підсумки, під час яких було наголошено на необхідності продовження роботи з удосконалення правового регулювання у галузі забезпечення свободи слова та діяльності засобів масової інформації, у тому числі щодо “нових засобів масової інформації в мережі Інтернет”.

Слід зазначити, що 15 червня 2010 р. у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав” (реєстр. № 6523), внесений народними депутатами України Луцьким М.Г., Самойлик К.С., Зарубінським О.О. [3].

На сьогодні законопроект доопрацьовано з урахуванням поправок народних депутатів України у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти до другого читання.

Законопроектом пропонується внести зміни до статті 1 Закону України “Про авторське право і суміжні права”, доповнивши визначенням поняття “використання публічними способами”, згідно з яким використання публічними способами об’єктів авторського права і суміжних прав – використання об’єктів авторського права і (або) суміжних прав способами публічного виконання, публічної демонстрації, публічного показу, кабельної ретрансляції, публічного сповіщення.

Разом з цим, пункт 9 частини третьої статті 15 вказаного Закону запропоновано викласти в новій редакції, згідно з якою виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти подання творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором – у тому числі в інтерактивному режимі, через глобальну мережу Інтернет і інші телекомунікаційні мережі.

Тобто, на сьогодні здійснюються спроби суб’єктів права законодавчої ініціативи врегулювати питання захисту авторських прав під час поширення, у тому числі засобами масової інформації, аудіовізуальної інформації в мережі Інтернет.

Питання правового регулювання створення та діяльності нових медіа в Україні на сьогодні залишається не вирішеним. Такі засоби масової інформації працюють стихійно, поширюючи в мережі Інтернет суспільно необхідну інформацію.

Висновки.

З огляду на наведене, питання доцільності підготовки окремого законопроекту про порядок створення та організації діяльності засобів масової інформації в мережі Інтернет є дискусійним.

Вважаємо, що європейський досвід буде корисним для України та допоможе створити ефективні бізнес-моделі нових медіа.

Прийняття цього нормативно-правового акту може як вирішити багато питань, так і створити певні перешкоди забезпеченню свободи слова та вільному вираженню своїх поглядів та переконань журналістами. У будь-якому випадку можна визначити наступні складові цілі правового регулювання відповідних суспільних відносин:

- надання співробітникам Інтернет-видань статусу журналістів;
- відшкодування шкоди, завданої порушенням авторських прав;

– притягнення до відповідальності за порушення законодавства про інформацію та про захист суспільної моралі.

На нашу думку, зазначене вище підлягає врахуванню під час законотворчої діяльності, що в подальшому сприятиме вдосконаленню інформаційного законодавства та відповідному забезпеченню державної інформаційної політики.

Використана література

1. Гармаш Н.С. Роль мас-медіа в умовах демократизації суспільства – Режим доступу : [//www.dspace.univer.kharkov.ua](http://www.dspace.univer.kharkov.ua)

2. Політологічний енциклопедичний словник. – К. : Генеза, 1997. – 400 с.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав : проект Закону України / внесений народними депутатами України Луцьким М.Г., Самойлик К.С., Зарубінським О.О. – Режим доступу : [//www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=37985](http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=37985)

4. Красноступ Г.М. Питання відповідальності за поширення недостовірної інформації, отриманої в мережі Інтернет / Г.М. Красноступ // Правова інформатика. – 2006. – № 1 (9). – С. 27 – 33.

~~~~~ * * * ~~~~~